

מסורת הש"ס

^[א] שבת מו: ז. ט. [לָקַמַן לַ].
^[א] או דהוה ליה. כ"ל
^[א] מהר"מ, ד. [לָקַמַן לַ].
^[א] רש"א וע' רש"ל שמתק מן ועבר ואסקי' עד משום דעבר ואסקי', ו. [ז"ל הנשיא].

מוסף תוספות

א. משום דבכור דמי לגורגורא וצמוקים דהכי דייק לישנא דאין זה מן המוכן. שט"ה. ב. דר' יהודה סבר רואים ור' שמעון סבר אין רואים, ואפילו עבר וביקר פליגי במוקצה ור' שמעון אסר במוקצה. מ"פ. ג. דדייק מדלא קתני ר"ש אוסר לפי שאין רואין מומין ביי"ט דהוה משמע לכתחילה אסור אבל בריעבד מבקר. מ"ס שבת מו: ד"ה והמנ. ז. [ו]הא בהא תליא. שט"ה.

אם יש צו מוס. על כרחך ר' יהודה מוקצה אית ליה וצמוס הנופל צו ציוס טוב לא שרי דלאו דעמיה עלויה מאתמול וה"ק בכור צעל מוס שלא הראהו לחכם מצעד יוס להמירו ונפל לצור ציי"ט ירד מומחה ויראה מוס שהיה צו אתמול אם מוס קצוע הוא יעלה וישחוט

משום דמוקצה ליכא דמאתמול דעמיה עלויה: **אין זה מן המוכן**. לאו משום מוקצה אסר ליה דהא לית ליה מוקצה אלא לפי שמתירו ציי"ט גראה כמתקנו ^א דהוה ליה כדן דין דגזור ציה משום שבות^י וה"ק אין התרתו היתר ואינו מוכן להכשר: **גמ'** אי **נימא צרואין כו'**. דהא ודאי משום מוקצה לא הוי טעמייהו דאיפכא שמעינן להו אלא משום ראיית מוס דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה כיושב דון דין: **נפלגו צעלמא**. צלא נפל לצור: **לעריס**. לומר ודאי ימנא צו מוס: **ולסקיה כרצי יהושע**. דאמר צפרק משילין (לָקַמַן דף לז.) אותו ואת צנו שנפלו לצור מעלה את הראשון ע"מ לשחוט ואינו שוחט וחור ומעלה את השני רנה זה שוחט רנה זה שוחט: **אי הכי**. דנפילת צור דנקט לאשמועינן דלא יעלהו נקט ליה ואם לאו לא יעלהו מצעי ליה דהא עיקר משום העלאה נקט לה ושחיטה פשיטא לן: **לא צריכא דעצר ואסקיה**. ומשמעותא דלא לסקיה מרישא ש"מ דקתני ירד המומחה ויראה ולא קתני יעלהו ויראה

והדר אשמועינן אחרימי דאי עצר ואסקיה ולא מנא צו מוס לא ישחוט: **דנפל ציה מומא**. השתא וה"ק אם יש צו מוס הקצוע מעיי"ט יעלה וישחוט ואם לאו דלא היה מעיי"ט אלא היום אפילו עצר והעלהו לא ישחוט: **והא מוקצה הוא**. אי מאתמול לא הוה ציה מוס כלל פשיטא דלא ישחוט דהא אשמועינן רבי יהודה בכמה דוכתי דאית ליה מוקצה: **קמ"ל**. דאי לא הוה קצוע מערב יי"ט לא ישחוט משום דמוקצה מחמת איסור הוה אי נמי משום דעצר ואסקיה: **בכור סם שנפל לצור** גרסינן בצרייתא. דלית להו מוקצה להנך תנאי בצכור דכל שעתא דעמיה עלויה שמא יפול צו מוס: **ירד מומחה**. ולא לעריס ולסקיה: ר' יהודה הנשיא הוא רבי ולא היינו רבי יהודה דמתניתין דקסם ר' יהודה הוא ר' יהודה צר אלעאי: **אם יש צו מוס**. אפילו נפל צו היום: **יעלה וישחוט**. דלית ליה מוקצה בצכור: **ואם לאו**. ועצר ואסקיה לא ישחוט אפילו נפל צו מוס לאחר העלאה וקנסא הוא משום דעצר ואסקיה ^א [א"ג] לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר דלא ישחוט לא אנטריך דהא חס הוא ומתניתין דלא שנינן הכי משום דמתניתין לא מנינן לאוקומה בתם משום דרבי יהודה מוקצה אית ליה ולא מני למימר אם יש צו מוס שנפל צו ציי"ט יעלה וישחוט וכיון דע"כ צצעל מוס תוקמה לא אנטריך לשנויי סיפא צשנויא דחיקא ולמימר דלא ישחוט לא יעלה קאמר דהא מני לשנויי שפיר כדשנינן דאשמעינן ואם לאו דלא היה קצוע מצעד יוס דאפילו עצר ואסקיה לא ישחוט ואע"ג דאתעביד ליה מוס קצוע השתא: לשון אחר לא גרס בצרייתא בכור חס אלא כי מתני' גרסינן בצרייתא **בכור שנפל לצור**. ומתוקמא הכי בכור שנפל לצור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה דלא נעריס ונסקיה מעיקרא: **אם יש צו מוס**. אם ימנא צו מוס הידוע שהיום לא נעשה יעלהו וישחוט ואם לאו אלא נפל צו מוס היום אפילו העלהו לא ישחוט ולרבי יהודה ^א נשיאה ליכא למפרך כדפריכין לעיל פשיטא דלא ישחוט דהא מוקצה הוא דאילו לדידיה אנטריך דהשתא הוא דאשמעינן דאית ליה מוקצה: **א"ל ר' שמעון צן מנסיא הרי אמרו**. רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש צן יומי

מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף ^א5) ובמסכת שבת (דף קמז:) א"ר כשהיינו לומדים תורה אצל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון צן מנסיא לרבי הרי נחלקן בה דורות שלפנינו וטיל לחומרא: **גולד צו מוס מעיי"ט**. רבי שמעון צן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון צן יומי וה"ק הרי אמר ר"ש צן יומי אין רואין מומין כיצד גולד צו מוס מערב יי"ט אין מבקרין אותו לכתחלה אצל אם עצר ובקרו שוחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה צין השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חכם: ציי"ט

אין צדין פרק שלישי ביצה

ע"כ לא צעי למימר דאין זה מן המוכן שהוא מוקצה דהא ר"ש לית ליה מוקצה אלא ה"פ כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חכם מעיי"ט ולא היה נודע אם היה קצוע אין זה מן המוכן כלומר אין היתרו היתר דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין ציי"ט וטעמא משום דגראה כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה דאין זה מן המוכן משמע דאפילו בקרו חכם כיון שלא נודע שהוא מוס קצוע מאתמול אסר ר"ש ולפ"ה משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר לכתחלה הא דיעצד שפיר דמי וע"ק דצצבת מוכח צהדיא צפרק כירה

(שבת דף מו: וסז) דמטעם מוקצה קאמר דפריך מהכא דר"ש אית ליה מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן ג"ל דמטעם מוקצה קאמר* דאין זה מן המוכן ואפילו עצר ובקרו מ"מ אסור משום מוקצה ואפילו פליגי צרואין מומין^ב וגם פליגי צמוקצה מיתמרא דקתני אין זה מן המוכן^ג והא דפריך הכא צגמ' לפלגו צרואין מומין צעלמא ר"ל דלא נפל לצור ולעולם כלישנא דמתניתין דמוקצה וכן הא דקאמר צגמרא מהו דמימא כיון דדעמיה עלויה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור משום מוקצה ואפילו אם בקרו צדיעצד אף לר' יהודה כיון שלא היה צו מוס קצוע מאתמול ור"ש אסר אפילו אם היה צו מוס משום מוקצה כדפירש' דלא כהלא צר אוכמי וא"ת מ"ש

דצכל דוכתא מחמימי רבי יהודה טפי צמוקצה מרצי שמעון וי"ל דטעמא רבה אית ליה^ד הואיל דס"ל דרואין מומין ציוס טוב וידוע שמוס קצוע היה מאתמול א"כ אין כאן מוקצה דהא מאתמול דעמיה עלויה אצל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעמיה עלויה מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו צדיעצד:

תנן רבנן בכור תם שנפצ' לבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה מוקצה דקאמר אם יש צו מוס קצוע ואפילו אם נפל ציי"ט יעלה וישחוט ולית לה^ה להני תנאי מוקצה בצכור דלעולם דעתו עליו שמא יפול צו מוס ואם לאו שאין צו מוס מאליו לא ישחוט וא"ת פשיטא והא חס הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפירש' לעיל ועל ר' יהודה דמתני' לא צעי לשנויי הכא דלא צעי לשנויי שנויא דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר הואיל דאית ליה שנויא אחריונא דר' יהודה אית ליה מוקצה בצכור וצריך לאוקומי צצעל מוס ע"כ דהא אית ליה מוקצה אצל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה מוקצה בצכור דהא בתם שנפל לצור מיירי לא מני לשנויי הכי שנפל צו מוס קצוע ציי"ט כדמשני לרבי יהודה צמתניתין עוד פרש"י פ' אחר דלא גרס חס בצרייתא אלא ה"ג בכור שנפל לצור וכו' אם יש צו מוס קצוע שידוע צו מוס מערב יי"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל צו מוס היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקצה ולרבי יהודה נשיאה אית ליה מוקצה ולא מנינן דפריך הש"ס לעיל לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקצה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני' פריך שפיר דמאי אנטריך לאשמועינן אי משום מוקצה בהרבה מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקצה אצל ארבי יהודה הנשיא אנטריך לאשמועינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקצה ומימה דצשליה מכלתין (דף מ.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי אית ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהכא וי"ל דלא פסיק להוכיח מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני כדפי' דלחד אית ליה מוקצה ולחד לית ליה מוקצה ומספקא ליה אי כהאי לישנא אי כהאי לישנא לכך לא היה לו להוכיח מהכא: [וע"ע מוספות שבת מה: ד"ה לדברין]:

אלא

א"ר כשהיינו לומדים תורה אצל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון צן מנסיא לרבי הרי נחלקן בה דורות שלפנינו וטיל לחומרא: **גולד צו מוס מעיי"ט**. רבי שמעון צן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון צן יומי וה"ק הרי אמר ר"ש צן יומי אין רואין מומין כיצד גולד צו מוס מערב יי"ט אין מבקרין אותו לכתחלה אצל אם עצר ובקרו שוחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה צין השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חכם: ציי"ט

כו.

עין משפט ונר מצוה

כב א ב ג
א ב ג
ב מיי פ"צ מהלכות יו"ט הלכה ג
ב קמנ לאין סה טור שו"ע
א י"ט סי' תל"א
ב סעיף ט [וטוש"פ י"ד סימן שיב סעיף ג]:

רבינו חננאל

אם יש בו כו'. אוקימנא בראין מומין ביום טוב פליגי, והאי דקתני נפל לבור איצטריך, סד"א משום צער בעלי חיים ליערים וליטלקיה כר' יהושע, דתני אותו ואת בנו שנפלו לבור, ר' יהושע אומר מעלין את הראשון על מנת לשוחטו ומעריס ומעלה את השני כר', קמ"ל דלא עבדינן כר' יהושע, ולא יעלה הוה צריך למיתנא, ואגב חדא קמ"ל דתני, חדא לא יעלה, ואי עבר ואסקיה לא ישחוט, ואע"ג דנפל ביה השתא מוס קצוע והוה ליה מערב יו"ט מוס עובר, מהו דתימא כיון דהוה ליה מערב יו"ט מוס עובר, והאידנא הוה ליה מוס קצוע, דעמיה עלויה הוה מאתמול ולא מוקצה הוא, קמ"ל. ת"ר בכור תם שנפל לבור, ר' יהודה הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו'. אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביו"ט, גולד צו מוס מערב יו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט, גולד צו מוס